חברא שקלה לשרגא מקמייהו אמר רחמנא או בטולך או בטולא דבר עשו למימרא דארומאי מעלו מפרסאי והתני [א]רבי חייא מאי דכתיב [1]אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה יודע הקב"ה בישראל שאין יכולין לקבל גזירת ארומיים עמד והגלה אותם לבבל לא קשיא הא מקמי דניתו חברי לבבל הא לבתר דאתו חברי לבבל: אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שהגט יוצא מתחת יד עד כתיבה דנעשו כשנים על זה וכשנים על זה אבל מתחת ידי עדי חתימה פסול אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם אמר ליה רבי אסי אלא מעתה רישא דקתני שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר ואפילו גט יוצא מתחת ידי שניהם פסלי רבנן אמר ליה אין זימנין אשכחיה דיתיב וקאמר דאפילו גט יוצא מתחת ידי עדי חתימה כשר אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממ"ה אין צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם אמר ליה רבי אסי אלא מעתה רישא דקתני שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ורבי יהודה מכשיר טעמא דאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם הא גט יוצא מתחת ידי שניהם מכשרי רבנן אמר ליה אין והא זמנין לא אמרת לן הכי אמר ליה [א]יתד היא שלא תמוט:

מתני' נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם בלילה [ב]בלילה ונחתם ביום כשר [ג]ביום ונחתם בלילה פסול רבי שמעון מכשיר שהיה רבי שמעון אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים:

גמ' איתמר [ה] מפני מה תיקנו זמן בגיטין רבי יוחנן אמר [ו][ד]משום בת אחותו ריש לקיש אמר משום פירות ריש לקיש מ"ט לא אמר כרבי יוחנן אמר לך

זנות

חברא. פרסאי: **שקלה לשרגא.** שיש לפרסיים יום איד שאין מדליקין אור באותו יום אלא בבית ע"ז שלהן: **אמר.** רבה בר בר חנה: **רחמנא או בטולך.** או החביאנו בצילך או הגלינו בצל בני עשו שהן מכבדין אותנו: **הבין דרכה.** של תורה ולומדיה היכן היא ראויה להתיישב: **גזירות.** שגוזרין שמד שלא יתעסקו בתורה ולא יקיימו מצות: **והגלה אותן לבבל.** בחורבן הבית: **הא מקמי דניתו חברי לבבל.** בימי כשדים נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשצר: **לבתר דאתו חברי.** משכבש כורש את המלכות ומלך בבבל: **מתחת יד עד כתיבה.** דהשליח נאמן כשנים: **פסול.** ואע"פ ששניהם הביאוהו: **זימנין.** פעם אחרת: **אשכחיה.** ר' אסי לר' אמי: **יתד היא.** לשון אחרון זה אמת: **מתני' נכתב בלילה ונחתם ביום.** היינו חד יומא ואין כאן גט מוקדם: **ביום ונחתם בלילה.** מוקדם הוא דמשמע דמההוא יומא איגרשה ולא איגרשה עד למחר ובגמרא[ג] מפרש מאי פסוליה: **כל הגיטין.** של מכר ומתנה והלואה: **פסולין.** דאתי למטרף לקוחות מיומא דכתיבה ושלא כדין: **חוץ מגיטי נשים.** דלאו לגוביינא עבידא ובגמרא[ד] מפרש לה: **גמ' מפני מה תיקנו זמן בגיטין.** כיון דלאו שטרא דגוביינא הוא: **משום בת אחותו.** והיא אשתו ושמא תזנה תחתיו וחס עליה שלא תחנק וכותב לה גט בלא זמן ונותן לה וכשמעידין עליה בבית דין מוציאה גיטה ואומרת גרושה הייתי ופנויה באותה שעה: **משום פירות.** שמזמן הגט ואילך אם ימכור הבעל בפירות נכסי מלוג שלה תגבם ואם לא היה בו זמן יהיה מוכר והולך וכשתתבע לדין הויא ידה על התחתונה שיאמר לה קודם גירושין מכרתי:

לא

הא מקמי דאתו חברי לבבל. פי' בקונט' חברי היינו פרסיים ומקמי דאתו חברי לבבל היינו בימי כשדים נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשצר ובתר דאתו היינו כשכבש כורש את המלכות ומלך בבבל וקשה לר"ת דעל כרחך חברים לאו היינו פרסיים דאמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עב.) הראני פרסיים דומין לחיילות של בית דוד הראני חברים דומין למלאכי חבלה ועוד דבפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סג:) משמע דבימי ר' יוחנן אתו חברי לבבל דאמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי לבבל שגא נפל ואומר ר"י דחברים הם אומה אחת שבאה בימי רבי יוחנן וכשבאה לבבל הרשיעה את הפרסיים שהיו בבבל ואתקלקלו טפי מארומאי וא"ת למאי דפי' בקונט' דמימי כורש באו פרסיים לבבל ובהגוזל בתרא (ב"ק קיז.) אמרינן דאמר ליה רב לרב כהנא עד האידנא הוה מלכותא דיוונאי דלא קפדי אשפיכות דמים השתא פרסיים נינהו וקפדי אשפיכות דמים משמע דבימי רב אתו פרסיים לבבל ואומר ר"י דהתם הכי פירושא עד האידנא הוה מלכותא דיוונאי שמושלים[א] של בבל היו מיוונים ועכשיו המושלים הם פרסיים אבל לעולם פרסיים היו שם מימות כורש: [ה]**אחד** אומר בפני נכתב וב' אומרים בפנינו נחתם כשר. לרבא אפי' ליכא מעיד על הכתיבה כשר ולא נקט אחד אומר בפני נכתב אלא אגב רישא דתני אחד[ב]: **אמר** ליה ר' אסי אלא מעתה רישא דקתני. קושיא דרבי אסי אינה אלא במאי פליגי כדפרישי' לעיל אלא שלא חש להאריך: **נכתב** ביום ונחתם בלילה פסול. [ג]לרבי יוחנן משום שמא יחפה על בת אחותו ולריש לקיש משום פירי דסבורין הדיינים שביום הכתיבה נחתם ותטרוף האשה מלקוחות שלא כדין פירות שמשעת כתיבה עד שעת חתימה: **ור"ש** מכשיר. דלית ליה שמא יחפה כדאמר בגמרא ומשום פירי נמי ליכא דקסבר משנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות דהיינו משעת כתיבה וא"ת[ד] וניחוש שמא נכתב בלילה והקדימו הבעל והאשה וכתבו זמן של יום לעשות קנוניא על הלקוחות ואע"פ שבא לגרשה כדחיישינן בסוף פ"ק דב"מ (דף יט:) גבי[ה] סובר[ו] וי"ל[ז] דלעולם אין חותמין העדים כשרואין הזמן מוקדם אא"כ יודעים שביום הזמן נכתב: **מפני** מה תיקנו זמן בגיטין. לא מצי למימר דתקינו זמן כדי שתוכל להוציא האשה מן הבעל מזונות שלותה ואכלה קודם זמן הכתוב בגט שלא יוכל לומר לה גירשתיך מקודם לכן דבלאו הכי נאמנת אשה על כך מיגו דאי בעי תטמין את גיטה ולא ידעו שהיא גרושה ולא תראנו עד שתרצה להנשא ואם יביא הבעל עדי מסירה אז לא תפסיד האשה שידעו העדים מתי נמסר אע"ג דבעל שאומר גירשתי את אשתי נאמן היינו דווקא מכאן ולהבא כדאמרינן בי"ש נוחלין (ב"ב דף קלד:) ואפילו מכאן ולהבא לא מצינו שיהא נאמן כשאשתו מכחישתו ועוד דמשום מזונות לא היו צריכין לתקן זמן כמו שמפרש על רבי יוחנן בסמוך דאפילו אין בו זמן יכולה האשה לבקש עדי מסירה שיעידו בפני ב"ד או עדים שהיום נתגרשה ויכתבו לה שטר אחר [ח](ומיהו שמא לא יתרצו עדי מסירה לבא עמה לב"ד או לומר לעדים ויכתבו לה שטר אחר שמאותו יום נתגרשה ואדרבה ע"י הזמן פעמים היא תפסיד מזונות שלא כדין כשלא גרשה בשעת הכתיבה) וא"ת וגט שיחרור למה תיקנו בו זמן דאי משום מעשה ידיו בלא זמן נמי יוכל לבא לב"ד ויכתבו לו שמאותו יום נשתחרר ואפי' למ"ד [ב"מ יג.] עדיו בחתומיו זכין לו אינו זוכה במעשה ידיו מיום הכתיבה כיון שאין בו זמן ואין מוכיח מתוכו מתי נכתב כמו [ז]בשני שטרות היוצאין ביום אחד דאפילו לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו זה שמסר לו תחילה קנה דבפרק זה בורר (סנהדרין דף כח:) משמע דאביי סבר כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ולרבי אלעזר על כרחך זה שמסר לו תחילה קנה כדמוכח בפרק מי שהיה נשוי (כתובות לד:) והיינו משום דלא אמרינן עדיו בחתומיו זכין לו אלא היכא דמוכח מתוכו והוא הדין הכא באין בו זמן כלל ואומר ר"י דתקנו זמן דאי לא הוי ביה זמן פעמים שהיה אדם מוכר עבדו ואח"כ כותב לו גט שיחרור בלא זמן והיה אומר העבד לרבו שני אייתי ראיה בשטר מכר שלך קדם לשחרור שהעבד הוא מוחזק בעצמו והלוקח בא להוציא ממנו השעבוד אבל הכא הבעל מוחזק ולא האשה: **משום** בת אחותו. שלא יחפה עליה כשאין בו זמן דלא אמרינן אוקמה אחזקת אשת איש והשתא הוא דאיגרשה כיון שהיא גרושה לפנינו ועוד אדרבה אוקמה בחזקת כשרה שלא נבעלה כשהיא אשת איש: **ריש** לקיש אמר משום פירות. כדי שתדע האשה מתי נכתב ונחתם ולא תפסיד פירות עד שעת נתינה[ח] וא"ת גט מאוחר יפסל מהאי טעמא[ט] [ט] ובפ' גט פשוט (ב"ב קס.) מוכח דכשר דאמר גט מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט ואז יהיה מאוחר דמקושר אמרי' התם [ח]מלך שנה מונין לו שתים ועכשיו ימנו מזמן הכתוב בו כדין פשוט שלא ידעו דתחילתו מקושר היה[י] ואומר ר"י דבמאוחר אין הבעל מפסיד פירות משעת חתימה אלא משעת הזמן דאין ראוי לגרש בו אפילו נתנו לה לאלתר ואין הגירושין חלים עד הזמן[יא] אבל נכתב ביום לרבי שמעון ראוי לגרש בו מיד אע"פ שלא נחתם ע"י עדי מסירה דר"ש סבר כר' אלעזר דעדי מסירה כרתי כדאמרינן בפ"ק (לעיל ט:) ולרבנן אע"ג דראוי לגרש בו[יב] כיון דליכא נמי קול אין הבעל מפסיד פירות[יג] אבל כשעסוקים באותו ענין דיש קול וראוי לגרש בו מפסיד הבעל פירות משעת כתיבה כדאמר לקמן[יד] וקשה לר"י דאמרי' לקמן (דף יח:) אמר לעשרה כתבו גט לאשתי וחתים בו בי תרי מינייהו ביומיה ואידך מכאן עד עשרה יומי דר"ל אמר כולם משום עדים[טו] ופסול ואמאי והרי יש לו קול[טז] והרי ראוי לגרש בו דאם היה רוצה הבעל לא היה מקפיד על העשרה ויפסיד פירות משחתמו ב' הראשונים ויהא כשר לגרש בו וי"ל כל זמן שהבעל מקפיד ולא חתמו כולם אין קול עד שיחתמו כולם או שיהו עסוקין לחתום:

זנות

מסורת הש"ס

א) [פסחים פז.], ב) [לקמן כו: יבמות לא:], ג) [ע"ב], ד) [לקמן יח.], ה) [שייך לעיל במשנה טו.], ו) רש"ל מ"ז, ז) [כתובות לד.], ח) [דף קסד:],

פסקי רי"ד

א' אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן אפילו גט יוצא מתחת ידי עדי חתימה ולא מתחת ידי עדי כתיבה כשר: אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממדינת הים אין צריכין לומר בפנינו נכתב ובפנינו נחתם. פי' אע"פ שעד הכתיבה אינו שליח ולא מהימן כבי תרי וכמאן דליתיה דמי ונמצא שאין לנו עדים על הכתיבה כשר כיון דמיקיים גיטא בחותמיו אין אנו צריכין לעדות הכתיבה דלשמה לא חיישי' כרבא: **מתני'** נכתב ביום ונחתם ביום נכתב בלילה ונחתם בלילה בלילה ונחתם ביום כשר ביום ונחתם בלילה פסול ור"ש מכשיר שר"ש אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים. פי' היכא דנכתב ביום ונחתם בלילה קדם זמן הכתיבה לזמן החתימה יום אחד וה"ל שטר מוקדם וחכמים פוסלין במוקדם ור"ש מכשיר כדמפרש טעמייהו לקמן שר"ש אומר כל הגיטין כגון שטרי הלואות ושטרי מקח וממכר דלגוביינא עבידי אם נכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולים דאתי למיטרף לקוחות שלא כדין אבל גט דלא עביד לגוביינא כשר: **גמ'** איתמר מפני מה תקנו זמן בגיטין פי' כיון דלאו לגוביינא עביד לא אתי למיטרף ביה לקוחות דאע"ג דתנן (כתובות פח:) הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובת' לאו מזמן הגט טרפא אלא מזמן כתובה וגיטא הוי ראיה שגירשה ונתחייב כתובתה ומה יעשה לו אם הוא מוקדם: ר' יוחנן אמר משום בת אחותו פי' שמא ישא בת אחותו ותזנה תחתיו וחס עליה שלא תחנק וכותב לה גט בלא זמן ונותנו לה וכשמעידין עליה בב"ד שזינתה תוציא הגט ואומרת גרושה הייתי באותה שעה משום האי טעמא פסול המוקדם דאי אמרת המוקדם כשר פעמים שזינתה בניסן ומקדים וכתיב לה גיטא מאדר ואומר עכשיו לעדים הגט הזה כבר כתבתיו מאדר ולא היה בדעתי ליתנו לה ועכשיו נמלכתי ליתנו לה והם יחתמו בו עכשיו בניסן אע"פ שהוא מוקדם לפי' פסלוהו שלא יחתמוהו העדים ולא יוכל לחפות עליה: ור"ל אמר משום פירות פי' שמזמן הגט אם ימכור הבעל פירות נכסי מלוג שלה היא תגבם ואם לא היה בו זמן היה מוכר והולך וכשתתבע לדין הויא ידה על התחתונה שיאמר לה קודם גירושי' מכרתי והמוקדם פסול שלא הפסידה פירות אלא משעת חתימה ואתיא למיטרף לקוחות שלא כדין משעת כתיבה ועד שעת

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ז מהלכות גירושין הלכה ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף [יח] יט:

יח ב טוש"ע ח"מ סימן מג סעיף טז:

יט ג מיי' פ"א מהלכות גירושין הלכה כה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קכז סעיף ג:

כ ד מיי' שם הלכה כד:

תורה אור השלם

1. אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ: איוב כח כג

גליון הש"ם

גמ' מפני מה תקנו זמן בגיטין. עיין בב"ב קעב ע"ב תוד"ה עדי: תוס' ד"ה ריש לקיש וכו' ובפ' גט פשוט. עיין לקמן דף פ ע"א תד"ה כי יתביתו:

מוסף רש"י

עמד והגלה אותם לבבל. שאין כשדים אכזרים כשאר אומות (פסחים פז:). **ביום ונחתם בלילה פסול.** וכל שכן למחר וליומא אוחרא (לקמן פז.). **משום בת אחותו.** שמא יהא נשוי בת אחותו ותזנה תחתיו ויראה עדים ממשמשין ובאין ויחוס עליה ויגרשנה ויאמר קודם זנות שאתם מעידים כבר נתגרשה (יבמות לא:) **משום פירות.** לידע מאימתי תגבה מבעלה פירות שאכל מנכסי מלוג שלה, דקסבר משעה שנתן עיניו בה לגרשה שוב אין לו לבעל פירות (שם).

מוסף תוספות

א. [דהיינו] (ש)השרים והפקידים. תוס' ב"ק קיז. ד"ה השתא. ב. אמר בפני נכתם. ריטב"א. ג. דהו"ל מוקדם, ובגמ' מפרש טעמא. תוס' הרא"ש. ד. לדידיה נמי יפסל, דכי אתי בלילה קמי עדים לחתום. תוס' הרא"ש. ה. מצא. תוס' הרא"ש. ו. דחיישינן שמא כתבה האשה שובר ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי. תוס' הרא"ש. ז. דהכא ליכא למיחש. תוס' הרא"ש. ח. דפעמים שנכתב בניסן ואינו נותנו עד תשרי והיא לא תדע מתי נכתב. תוס' הרא"ש. ט. דהא מפסדא פירות משעת כתיבתו עד שעת זמן הכתוב בתוכו. רשב"א. ועי' מהרש"א. י. אלא ש"מ דמאוחר כשר. שיטות קדמונים. יא. דהו"ל כאילו התנה עמה ואמר לא תתגרשי עד יום פלוני. ר"ן. יב. בעידי מסירה. תוס' הרא"ש. יג. דבעינן תרתי. תוס' הרא"ש. יד. ומאוחר אע"פ שיש לו קול אין ראוי לגרש בו, והיכא דאין עסוקין באותו ענין אע"ג דראוי לגרש בו אין לו קול. תוס' הרא"ש. טו. והו"ל מוקדם. רשב"א. טז. בחתימת ב' החתומין בו. רשב"א.